

ปัญหาการล่ามภาษาญี่ปุ่นเฉพาะทางในสายงานอุตสาหกรรม ผ่านการวิเคราะห์เชิงภาษาศาสตร์: กรณีศึกษาการล่าม ในสถานการณ์จำลองสายงานอุตสาหกรรม*

บทคัดย่อ

จากปัญหาการฝึกงานและการทำงานในสายงานอุตสาหกรรมพบว่า ส่วนใหญ่มีปัญหาการไม่รู้คำศัพท์เฉพาะทาง ทั้งนี้ ยังขาดข้อมูลว่านอกเหนือจากการไม่รู้คำศัพท์เฉพาะทางแล้ว ลักษณะภาษาที่ใช้ในสายงานเฉพาะทางใดก่อให้เกิดปัญหาอย่างไร งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการล่ามภาษาญี่ปุ่นเฉพาะทางในสายงานอุตสาหกรรม โดยการวิเคราะห์ผ่านทฤษฎีภาษาศาสตร์ รูปแบบการวิจัยคือการวิจัยเชิงคุณภาพผ่านการสังเกตการล่ามในสถานการณ์จำลองแบบไม่มีส่วนร่วม กลุ่มเป้าหมายคือนักศึกษาสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่นจำนวน 5 คน ที่ลงทะเบียนรายวิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพภาษาญี่ปุ่น บทสนทนาในสถานการณ์จำลองจำนวนทั้งหมด 26 บทสนทนา เป็นบทสนทนาที่เกิดขึ้นจริงในสถานการณ์การทำงานต่าง ๆ ผลการศึกษพบปัญหาการล่ามภาษาญี่ปุ่นเฉพาะทางในประเด็นที่ครอบคลุมประเด็นภาษาศาสตร์ (1) สัทศาสตร์และสัทวิทยา (2) ระบบหน่วยคำและการสร้างคำ (3) อรรถศาสตร์ (4) วากยสัมพันธ์ และ (5) วจนปฏิบัติศาสตร์

คำสำคัญ

ภาษาญี่ปุ่นเฉพาะทาง, ทฤษฎีภาษาศาสตร์, การล่าม, สถานการณ์จำลอง

* งานวิจัยนี้ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ประจำสถาบัน

A Linguistic Analysis of the Problems of Japanese Interpretation in the Industrial Field: A Case Study of Interpretation in Japanese Industrial Role Play

Abstract

According to the problems regarding Japanese training and working in the industrial fields, technical words have been seen to be the main obstacle. Nevertheless, besides unfamiliar technical words, the shortage of knowledge of how the language used in a specific field also causes problems. The aim of the present study was to investigate the interpreting problems in Japanese in industrial fields through analysis based on linguistic theory. The research methodology was qualitative, using role play and non-participation observation. The target group consisted of five students enrolled in a Japanese professional training course. The 26 conversations used in role play were collected from real industrial situations. The findings showed that the problems covered all linguistic aspects: (1) phonetics and phonology; (2) morphology and word formation; (3) semantics; (4) syntax; and (5) pragmatics.

Key words

Japanese for specific fields, linguistics, interpretation, role play

* This research has been approved by the Human Research Ethics Committee.

1. บทนำ

ปัจจุบันการลงทุนจากประเทศญี่ปุ่นมีการลงทุนในประเทศไทยมากเป็นอันดับ 1 ในปี 2564 ประเทศญี่ปุ่นมีจำนวนโครงการที่ยื่นขอรับการส่งเสริมมากที่สุด 125 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 21 ของโครงการลงทุนต่างประเทศทั้งหมด (คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, 2564) นอกจากนี้จากการขาดแคลนแรงงานในประเทศญี่ปุ่นเอง รัฐบาลญี่ปุ่นจึงเปิดรับแรงงานต่างชาติในชื่อ Technical Intern Training Program (外国人技能実習制度) เพื่อลดปัญหาการขาดแคลนแรงงานในภาคอุตสาหกรรมและการบริการ จากบริบททางเศรษฐกิจและสังคมดังกล่าว ทำให้ความต้องการแรงงานที่สามารถใช้ภาษาญี่ปุ่นได้ทั้งในประเทศไทยและในประเทศญี่ปุ่นมีแนวโน้มเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างต่อเนื่อง (ทัศนีย์ เมธาพิสิฐและยูมิโกะ ยามาโมโตะ, 2561) จำนวนผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นในประเทศไทยมีจำนวนแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปีสังเกตได้จากข้อมูลจำนวนผู้เลือกสอบภาษาญี่ปุ่นเพื่อสอบเข้ามหาวิทยาลัยระหว่างปี 2550-2556 (ยุพกา พุกุชิม่าและคณะ 2556) จากความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างความต้องการกำลังคนและความต้องการในการเรียนภาษาญี่ปุ่นจึงคาดการณ์ได้ว่าการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นทั้งในสถาบันของรัฐและเอกชนยังคงมีความสำคัญในประเทศไทย ทั้งนี้สถาบันการศึกษาหลายแห่งมีการกำหนดการฝึกงานและการปฏิบัติงานแบบสหกิจศึกษาในหลักสูตรการสอนระดับอุดมศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่ นักศึกษา ก่อนออกไปทำงานจริง

จากงานวิจัยที่ผ่านมาที่ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการทำงานของนักศึกษาหรือบัณฑิตภาษาญี่ปุ่น (片桐・椿, 2002; ศิริวรรณ มุนินทร์วงศ์, 2561; วราลี จันทโรและธนภัส สนธิรักษ์, 2563) และจากประสบการณ์การสอนและนิเทศนักศึกษาฝึกงานในสายงานภาษาญี่ปุ่นของผู้วิจัย พบปัญหาจำนวนมากเกี่ยวกับการล่ามของนักศึกษา โดยปัญหาในการล่ามนั้นหมายถึง ประเด็นที่เป็นอุปสรรคทำให้ผู้ล่ามเกิดความลังเลในการล่ามทำให้ใช้เวลาในการล่ามมากขึ้น หรือเกิดความผิดพลาดในการล่าม หรือเกิดการล่ามไม่ครอบคลุม งานวิจัยนี้จึงศึกษาปัญหาการล่ามภาษาญี่ปุ่นเฉพาะทางในสายงานอุตสาหกรรมว่านอกจากการไม่รู้ความหมายคำศัพท์เฉพาะทางแล้วมีปัญหาเชิงภาษาศาสตร์อย่างไร

2. การทบทวนวรรณกรรม

งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการทำงานของนักศึกษา หรือบัณฑิตภาษาญี่ปุ่นมีหลายงานในประเทศไทย (片桐・椿, 2002; ศิริวรรณ มุนินทร์วงศ์, 2561; วราลี จันทโรและธนภัส สนธิรักษ์, 2563) โดยผลการศึกษาชี้ไปในทิศทางเดียวกันคือปัญหาหลักที่พบคือคำศัพท์เฉพาะที่ทำให้การสื่อสารติดขัด แม้แต่ล่ามมืออาชีพ (อายุงานไม่เกิน 3 ปี และ 3-10 ปี) จากการศึกษาของวรรณิดา ยืนยงค์และสมเกียรติ เหวงกิจวนิช (2562) ก็ยังพบปัญหาทักษะทางภาษาและการสื่อสารโดยประเด็นที่เป็นปัญหาคือ คำศัพท์เฉพาะทาง รองลงมาคือปัญหาด้านการฟัง โดยมีรายละเอียดปัญหาด้านทักษะทางภาษาและการสื่อสารคือ กรณีล่ามประสบการณ์การทำงานไม่เกิน 3 ปี และ 3-10 ปี มีปัญหาไม่เข้าใจคำศัพท์เฉพาะทาง ชื่อเฉพาะในระดับมากที่สุดและมาก ตามลำดับ และปัญหาด้านการฟัง เนื่องจากผู้พูดพูดเร็ว หรือสำเนียงฟังยาก รวมทั้งไม่เข้าใจสำเนียงคำศัพท์ที่เป็นภาษาถิ่น ระดับมากและมาก ตามลำดับ โดยประเด็นอื่น ๆ เช่น การไม่เข้าใจเนื้อหาในการทำงาน มีปัญหาอยู่ในช่วงระดับมากถึงปานกลางเท่านั้น จากข้อมูลข้างต้น จะเห็นว่าแม้แต่ล่ามมืออาชีพที่มีอายุงานไม่ถึง 3 ปี ปัญหาเรื่องคำศัพท์เทคนิคยังคงเป็นปัญหาในระดับมากที่สุด

ทั้งนี้จากประสบการณ์การสอนและนิเทศนักศึกษาฝึกงานในสายงานภาษาญี่ปุ่นก็ได้รับข้อมูลปัญหาในประเด็นคำศัพท์เฉพาะทางที่ใช้ในการทำงานเฉพาะด้านต่าง ๆ เช่นกัน แต่ทั้งนี้งานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้นำเสนอปัญหาการใช้ภาษาและความไม่รู้คำศัพท์เฉพาะ และเสนอแนวทางการนำคำศัพท์เฉพาะทางไปเป็นส่วนหนึ่งในการสอนเท่านั้น ยังไม่มีการระบุประเด็นปัญหาของภาษาญี่ปุ่นเฉพาะทางในองค์กรรวมในมุมมองของการวิเคราะห์เชิงภาษา

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมุมมองภาษาศาสตร์ เช่น โครงสร้างภายในคำของคำศัพท์เฉพาะ ประเภทของคำศัพท์เฉพาะตามแหล่งกำเนิด เช่น คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษที่อาจสร้างความยากในการเข้าใจ เนื่องจากมีการทับเสียงให้เข้ากับลักษณะเสียงภาษาญี่ปุ่น หรือในประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบภาษา ในงานวิจัยนี้จึงวิเคราะห์ปัญหาการล่ามภาษาญี่ปุ่นเฉพาะทาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาญี่ปุ่นเฉพาะทางที่พบในการใช้จริงของล่ามมืออาชีพด้วยทฤษฎีภาษาศาสตร์ (linguistics) ซึ่งประกอบไปด้วยเรื่องสัทศาสตร์และสัทวิทยา (phonetics and phonology) ระบบหน่วยคำ (morphology) วากยสัมพันธ์ (syntax) อรรถศาสตร์ (semantics) การสร้างคำ (word formation) และ วจนปฏิบัติศาสตร์ (pragmatics) เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่จะสามารถพัฒนาเป็นแนวทางการสอนภาษาญี่ปุ่นหรือพัฒนาเป็นแบบฝึกเสริมการเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่นเฉพาะทางที่ใช้ในสายงานอุตสาหกรรมโดยประยุกต์กับความรู้ทางภาษาศาสตร์ (linguistics knowledge)

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัญหาการล่ามภาษาญี่ปุ่นเฉพาะทางในสายงานอุตสาหกรรมโดยการวิเคราะห์ผ่านทฤษฎีภาษาศาสตร์

4. ระเบียบวิธีการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยวิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participation Observation)

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น ชั้นปีที่ 4 (รหัสนักศึกษาปี 60-61) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จำนวน 5 คน (หลังจากนี้ใช้ตัวอักษรย่อ T1-T5 แทนผู้เรียนแต่ละคนในการแสดงผลการวิจัย) ที่ลงฝึกงานล่ามในรายวิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพภาษาญี่ปุ่น โดยนักศึกษามีผลวัดระดับความสามารถทางภาษาญี่ปุ่น (JLPT) ระดับ N3 จำนวน 2 คน และ N4 จำนวน 3 คน ทั้งนี้ นักศึกษาทั้ง 5 คน ผ่านการเรียนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการแปลและการล่ามภาษาญี่ปุ่นจำนวน 3 วิชา ก่อนลงฝึกงานในรายวิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพภาษาญี่ปุ่น

4.2 วิธีดำเนินการวิจัย

4.2.1 การจัดสถานการณ์จำลอง

บทสนทนาภาษาญี่ปุ่นที่ใช้ในสถานการณ์จำลองคือ ภาษาญี่ปุ่นในสายงานอุตสาหกรรมรวบรวมจากล่ามมืออาชีพจาก 2 โรงงานชิ้นส่วนรถยนต์และชิ้นส่วนอื่น ๆ เช่น ทรานซิสเตอร์ วงจรรวมความจุสูง จำนวนบทสนทนาทั้งหมด 26 บทสนทนา จำนวนคำทั้งหมดคือ 10,662 คำ (นับคำซ้ำ) เป็นบทสนทนาที่เกิดขึ้นจริงในสถานการณ์การทำงานต่าง ๆ โดยได้รับอนุญาตจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการนำมาใช้เพื่อการศึกษาวิจัย ทั้งนี้เพื่อให้สถานการณ์จำลองใกล้เคียงกับสภาพจริงในการฝึกงานล่ามในสถานการณ์จริงที่ส่วนใหญ่ที่เลี้ยงที่เป็นล่ามจะให้รายการคำศัพท์เฉพาะให้นักศึกษาฝึกงานล่ามไว้ก่อนเพื่อเรียนรู้ความหมายก่อนการฝึกล่ามจริงในสถานการณ์ต่าง ๆ ในงานวิจัยนี้ดำเนินการให้รายการคำศัพท์เฉพาะทางที่ปรากฏในบทสนทนาทั้ง 26 บทสนทนาไว้ล่วงหน้าเช่นกัน เพื่อลดปัญหาการไม่มีความหมายของคำศัพท์เฉพาะทางและเพื่อให้ได้มาซึ่งผลการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาของภาษาญี่ปุ่นเฉพาะทางในองค์กรรวมในมุมมองของการวิเคราะห์เชิงภาษาศาสตร์

4.2.2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยนี้ใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยเป็นอาจารย์ผู้คุมฝึกผ่านสถานการณ์จำลองที่มีชาวญี่ปุ่นสองคนพูดโต้ตอบกันด้วยระดับความเร็วของการพูดปกติ ผู้เรียนจะเข้าห้องประชุมออนไลน์ที่จัดสถานการณ์จำลองทีละคน ใช้เวลาคนละไม่เกิน 40 นาที (ระยะเวลาที่ใช้ขึ้นอยู่กับความยาวของบทสนทนาแต่ละบทสนทนา) และดำเนินการล่ามบทสนทนาของชาวญี่ปุ่นที่แสดงบทบาทสมมติเป็นชาวญี่ปุ่นที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ข้อมูลที่รวบรวมคือภาษาไทยที่ผู้เรียนแต่ละคนล่ามจากภาษาญี่ปุ่นโดยผู้วิจัยจัดและวิเคราะห์ภาษาไทยที่ล่ามออกมาว่ามีปัญหาการล่าม (ใช้เวลานาน ล่ามผิด และล่ามไม่ครอบคลุม) หรือไม่ตามหลักภาษาศาสตร์

4.2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้ในข้อ 4.2.2 วิเคราะห์ปัญหาการล่ามตามทฤษฎีภาษาศาสตร์โดยแยกเป็น 5 ประเด็น ได้แก่ (1) ด้านสัทศาสตร์และสัทวิทยา (2) ด้านระบบหน่วยคำและการสร้างคำ (3) ด้านอรรถศาสตร์ (4) ด้านวากยสัมพันธ์ และ (5) ด้านวจนปฏิบัติศาสตร์

5. ผลการวิจัยและอภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์พบประเด็นที่เป็นปัญหามากที่สุดคือ ปัญหาด้านอรรถศาสตร์และปัญหาด้านวากยสัมพันธ์ ลำดับถัดมาที่พบคือ ปัญหาด้านสัทศาสตร์และสัทวิทยา ปัญหาด้านระบบหน่วยคำและการสร้างคำ และปัญหาด้านวจนปฏิบัติศาสตร์ ตามลำดับ โดยประเด็นปัญหาเหล่านี้ไม่ใช่ประเด็นเฉพาะที่พบในการล่ามเท่านั้น แต่ยังเป็นประเด็นปัญหาในการสื่อสารภาษาญี่ปุ่นทั่วไปด้วยเช่นกัน นำเสนอผลการวิจัยได้ดังนี้

5.1 ด้านอรรถศาสตร์ (Semantics)

5.1.1 ปัญหาการใช้คำความหมายคล้ายกันในบริบทเดียวกัน

บทสนทนา 1

社長 タイ政府は非常事態令を発出しました。
ABC (会社名) としてどうするんの? なにか決めた? 夜間外出禁止令により、うちの
ナイトシフトとか大丈夫?

A マネージャー ABCの夜勤は夜8時~朝5.30時までなので、大丈夫です。

(1) ナイトシフト T1-T5 ✓ (มีการถามทวนคำมากกว่าสองครั้ง ใช้เวลาการล่ามนาน)

(2) 夜勤 T1-T5 ✓ (มีการถามทวนคำมากกว่าสองครั้ง ใช้เวลาการล่ามนาน)

ปัญหาการล่ามที่พบคือพบการลั้งเลและใช้เวลาในการล่ามนานโดยมีการขอทวนคำพูดในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคำที่มีความหมายคล้ายกัน ทั้งนี้เพราะในบทสนทนามีการใช้คำผสมกันระหว่างคำทับศัพท์และคำในภาษาญี่ปุ่น ทำให้สับสนว่าทำไม่จริงใช้ผสมกันทั้ง ๆ ที่มีความหมายสื่อถึงสิ่งเดียวกันคือ การใช้ไนตชิฟต์ (night shift) ร่วมกับคำในภาษาญี่ปุ่น夜勤 ในบทสนทนาเดียวกัน โดยฝ่ายประธานบริษัทใช้คำภาษาอังกฤษ คือ ナイトシフト ส่วนผู้จัดการ A ใช้คำภาษาญี่ปุ่น 夜勤 ลักษณะการใช้ที่แตกต่างนี้อาจใช้หลายทฤษฎีหรือข้อมูลอธิบายได้ เช่น อาจใช้ผลการศึกษาความคิดเห็นของคณูญี่ปุ่นต่อการใช้คำที่มาจากภาษาต่างประเทศในประเด็นกลุ่มอาชีพ โดยอาชีพกลุ่มบริหาร (管理職) มีแนวโน้มใช้คำที่มาจากภาษาต่างประเทศมากกว่ากลุ่มผู้ปฏิบัติงาน (事務職) (国立国語研究所, 2004, 13) ซึ่งนำมาประยุกต์อธิบายได้ว่า 社長 ซึ่งเป็นฝ่ายบริหารมีแนวโน้มใช้คำที่มาจากภาษาต่างประเทศ

มากกว่าผู้จัดการฝ่ายที่เป็นระดับปฏิบัติการ นอกจากนี้จากชุดข้อมูลเดียวกันยังอาจสามารถวิเคราะห์เหตุผลการใช้คำที่มาจากภาษาต่างประเทศในสถานการณ์นี้ได้ว่าผู้พูดใช้เพราะรู้สึกถึงความใหม่ ความทันสมัยของภาษามากกว่าการใช้คำในภาษาญี่ปุ่นเดิม (国立国語研究所, 2004, 37-46)

5.1.2 ปัญหาคำพ้องเสียง (ต่างความหมาย) ที่ก่อให้เกิดการเข้าใจผิด

คำว่า 回 และ 階 ออกเสียงเหมือนกันคือ カイ (NHK編, 1985, 134) เมื่อมีคำแสดงจำนวนข้างหน้าก็ยังคงออกเสียงเหมือนกัน ทำให้มีความสับสนในการล่ามเมื่อพบในประโยคต่อไปนี้

บทสนทนา 2

- A: 事務所移動について進捗を教えてください。
- B: 今、稟議書を作成中です。これについてちょうど確認したいことがあります。事務所は1階にありますが、今ある予算は2階の分ですけど、1階の予算は本社で申請中ですよ。今回は2階の予算を使っていいですか？
- A: そうですね、1階の予算は来月の中旬くらいに貰う予定で、確かに遅すぎるね。直ぐ部材発注しないと、計画通りにできないし、いいでしょう！

- (1) 1階 (の予算) T1-T5 × (งบประมาณของ) ครั้งที่หนึ่ง
- (2) 2階 (の予算) T1-T5 × (งบประมาณของ) ครั้งที่สอง

ในบทสนทนา 2 มีคำที่ออกเสียงพ้องคำว่า いかい、にかい ซึ่งอาจมีความหมายหมายถึงคำ 一回、二回 หรือ 一階、二階 ก็ได้ ด้วยเหตุนี้ผู้ล่ามจึงล่ามผิดไปจากเจตนาของผู้พูดโดยผู้ล่ามทั้งหมดล่ามเป็น “ครั้งที่หนึ่ง” (一回) และ “ครั้งที่สอง (二回)” เนื่องจากเป็นคำที่ออกเสียงเหมือนกันกับ 一階 และ 二階 ประเด็นการล่ามผิดนี้แสดงให้เห็นว่าแม้จะเป็นคำศัพท์ทั่วไป เป็นคำศัพท์ที่มีความหมายไม่ยากก็สร้างปัญหาได้เช่นคำพ้องเสียงในบทสนทนา 2 โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำพ้องเสียงที่สามารถใช้ในบริบทประโยคเดียวกันได้ยิ่งสร้างความสับสนให้แก่ผู้ล่าม

ทั้งนี้ข้อผิดพลาดเกี่ยวกับคำพ้องเสียงเป็นข้อผิดพลาดที่พบบ่อยที่นักศึกษามหาวิทยาลัยที่เป็นคนญี่ปุ่นเองและเป็นข้อผิดพลาดที่พบในผู้เรียนชาวต่างชาติ โดยมีข้อเสนอแนะว่าควรมีการจัดระบบคำพ้องเสียงและวิธีการแยกแยะการใช้ให้แก่ผู้เรียนเมื่อเรียนขั้นต้นผ่านไปแล้วครั้งทาง (塚ほか, 2016) คำพ้องเสียงที่มีแนวโน้มทำให้เกิดความสับสนมากที่สุดคือ คำพ้องเสียงที่สามารถใช้ได้โครงสร้างที่เหมือนกัน เช่น ตัวอย่างบทสนทนา 2 ที่ ทั้ง 一回、二回 และ 一階、二階 สามารถใช้วางในตำแหน่งหน้าคำนาม () の予算 ได้ ด้วยโครงสร้างนี้จึงไม่สามารถแยกแยะคำได้ เพื่อการแยกแยะการใช้จึงต้องอาศัยโครงสร้างทั้งประโยครวมถึงข้อความแวดล้อม โดยต้องสังเกตโครงสร้างประโยคเพื่อจะได้เข้าใจว่าควรแปลเป็นคำไหน ในประโยคที่พูดถึงคือ ตั้งต้นมาด้วยคำว่า事務所移動...และ 事務所は1かいにありますが、今ある予算は2かいの分ですけど、...คำว่า いかい、にかい จึงหมายถึง “สถานที่” มากกว่า “จำนวนครั้ง” อีกทั้งยังใช้ร่วมกับคำกริยา ...にあります จึงควรเลือกแปลว่า 一階、二階 นอกจากนี้ยังพบการล่ามที่สับสนเพราะสาเหตุเรื่องของคำพ้องเสียง... いかい ที่ก่อให้เกิดความสับสนระหว่างคำ 言ってみる และ 行ってみる ตามบทสนทนา 3 ด้านล่าง

บทสนทนา 3

- B: なるほど。それはお客さんからの要求で、しょうがないですね。
ちなみに、この工程はロット情報は自動入力になったかな？

A: いいえ、まだです。パソコンに手入力しています。

B: そうなんですか! ? 自動入力にしたらいいのに。本社に言ってみるわ!

T1 × จะลองไปบริษัทแม่ T3 × จะลองไปบริษัทแม่ T4 × ลองไปบริษัทแม่

ความสัมพันธ์ระหว่างคำพ้องเสียงคือ いってみる ในคำ 言ってみる และ 行ってみる พบการแปลประโยค 本社に言ってみるわ ผิด 3 คน โดยล่ำมว่า “จะลองไปบริษัทแม่” ซึ่งเป็นการล่ำมที่ผิด ควรล่ำมว่า “จะลองพูดกับบริษัทแม่” คำกริยา 言う และ 行く ไม่ใช่คำพ้องเสียง แต่เมื่อผันเป็นรูป 言って และ 行って จะมีการออกเสียงที่เหมือนกัน คือ いって¹ การล่ำมผิดนี้มีแนวโน้มเกิดจากสาเหตุ 2 สาเหตุดังนี้

1. สาเหตุเกิดจากคำพ้องเสียงดังกล่าวสามารถปรากฏในโครงสร้างที่เหมือนกันได้โดยทั้ง 言 และ 行く สามารถปรากฏร่วมกับคำช่วย に ได้ แต่แสดงความหมายแตกต่างกัน กล่าวคือกรณี คำนาม に+言う จะให้ความหมายฝ่ายตรงข้ามที่รับสาร ส่วนคำนาม に+行く จะให้ความหมายจุดหมายปลายทาง เช่นนี้แล้วการหาจุดแตกต่างจึงต้องอาศัยการพิจารณาคำนามที่ปรากฏร่วมว่าเป็นคำนามสถานที่หรือคำนามแสดงฝ่ายตรงข้ามที่เป็นผู้รับสาร ในกรณีนี้คือคำนาม 本社 ซึ่งคำนามนี้ก็สร้างปัญหาให้การล่ำมเช่นกัน

2. คำนาม 本社 มีความหมายตามพจนานุกรม คือ (1)この会社。(2) 重たる神社。(3) 会社の本体をなす事業所 (広辞苑, 2021, 2727) จะเห็นได้ว่าความหมายตามพจนานุกรมหมายถึง สิ่งที่เป็นสถานที่ของการดำเนินกิจการ ทั้งนี้ในการใช้จริงหลายครั้งที่ภาษามีปรากฏการณ์การขยายความหมายของคำแบบนามนัย (metonymy) เช่น จากสถานที่สู่บุคคลที่สังกัดภายใน 本社 ในประโยคนี้จึงหมายถึงผู้บริหารที่สังกัดสำนักงานใหญ่ การปรากฏร่วมกับคำช่วย に ภาคแสดงที่เหมาะสมจึงควรเป็น 言う มากกว่า 行く

จากสาเหตุข้างต้นแสดงให้เห็นว่าคำพ้องเสียงสามารถสร้างปัญหาที่ซับซ้อนได้มาก ประเด็นที่ควรมีการนำเสนอเพื่อการแยกแยะความแตกต่างคือการใช้โครงสร้างประโยค การวิเคราะห์คำปรากฏร่วม และลักษณะคำปรากฏร่วมของคำพ้องเสียงแต่ละคำเพื่อนำมาประกอบการวิเคราะห์การแยกแยะการใช้

จำนวนตัวเลขก็สร้างปัญหาการล่ำมเช่นกัน การอ่านตัวเลข “จำนวนวัน” กับ “วันที่” มีความเหมือนกันในบางวัน เช่น ในบทสนทนา 4 ประโยค 9月は21日、10月は23日この違いだけでしょ ต้องแปลเป็นจำนวนวัน 21 วัน และ 23 วัน แต่เนื่องจากการอ่านออกเสียง にじゅういちにち และ にじゅうさんにち บังคับวันที่คือ วันที่ 21 และ วันที่ 23 ด้วย จึงมีการล่ำมผิด ทั้งนี้ในกรณีเช่นนี้จำต้องสังเกตบริบทที่กำลังพูดถึงวันที่หรือจำนวนวัน และในการสอนวันที่จึงควรสอนวิธีการอ่านแบบจำนวนนับด้วยเพื่อให้เห็นความเหมือนของการออกเสียง

บทสนทนา 4

PD部長 1ヶ月だけですか?9月10月はどうしますか?

社長 日数が少ないのか...9月と10月

9月は21日、10月は23日この違いだけでしょ。生産台数は一緒だからさー

PD部長 出勤日が2日間の差で一日当たりの生産台数が増えるんです。

T3 × วันที่ 21 กันยายน และวันที่ 23 ตุลาคม T4 × 21 กันยายน และ 23 ตุลาคม

³ คำกริยา 言う หากเป็นรูปจบประโยค (終止形) หรือรูปขยายคำนาม (連体形) ออกเสียง ユウ แต่เมื่ออยู่ในรูปผันอื่นจะออกเสียงเป็น イワナイ、イェバ、イッテ โดยการออกเสียงเป็น ユワナイ、ユェバ、ユッテ ไม่ใช่การออกเสียงของภาษามาตรฐาน (山下, 2016)

5.1.3 ปัญหาคำหลายความหมาย

คำบางคำเมื่อเปลี่ยนชนิดคำจะมีกรณีที่ไม่ได้สื่อความหมายเดิมของคำทั้งหมด เช่น 走る ความหมายหลักคือการใช้ขาสำหรับเพื่อการเคลื่อนที่ (ランナーが全速力で走る) ความหมายนี้สามารถนำไปใช้ได้ทั้งสถานะคำเดี่ยวและนำไปใช้ในสถานะคำประสม เช่น 走り回る ในขณะที่ความหมายรองของ走る คือ การเอนเอียงไปทางสภาพหรือทิศทางบางอย่าง (悪の道に走る) ไม่สามารถใช้ในลักษณะการประสมคำกับคำอื่นได้ ความหมายนี้จะปรากฏเมื่อ 走る เป็นคำกริยาเท่านั้น (木下, 2019, 85-86)

กรณีข้างต้นนำมาอธิบายการล้ามนิดในคำ 違い ในบทสนทนา 4 ได้ กล่าวคือผู้ล่ามส่วนใหญ่ (T1, T3, T5) แปรค่านาม 違い เป็น “ไม่ใช่” ซึ่งควรแปลว่า “แตกต่าง” ทั้งนี้สาเหตุคือความหมายตามพจนานุกรมของ 違う คือ 二つ以上のものの動きが一つの点に合わない意。①互いに行きはずれる。すれちがう。ゆきちがう。②合わない。相違する。誤る。たがう。③人の気持に合わない。機嫌をそこねる。④普通と異なる。狂う(広辞苑, 2021, 1861) แปรความหมายภาษาไทยได้ว่า มีความแตกต่างกัน ไม่เหมือนกัน (1) แตกต่างกัน สวนทางกัน (2) ไม่เข้ากัน แตกต่าง ไม่ถูก ไม่ใช่ (3) ทำให้อารมณ์เสีย (4) แตกต่างจากปกติ ส่วนในหนังสือเรียนภาษาญี่ปุ่น โดยทั่วไปแปล 違う ว่า ไม่ใช่ ไม่เหมือนกัน ต่างกัน แตกต่าง ส่วนรูปค่านาม 違い มีความหมายตามพจนานุกรม คือ ちがうこと。同じでないこと。またその程度。「ちがいをを見つける」(広辞苑, 2021, 1860) คำแปลภาษาไทยที่พบคือ ความแตกต่าง จะเห็นได้ว่าเมื่อรูปคำกริยา 違う ที่มีความหมายหลายความหมายเปลี่ยนรูปคำเป็นค่านาม 違い ความหมายที่รูปค่านาม 違い แสดงจะเหลือเพียงความหมาย “ความแตกต่าง” เท่านั้น ส่วนความหมาย “ไม่ใช่” ไม่ปรากฏในรูปค่านาม

ทั้งนี้ปรากฏการณ์ของ 違う และ 違い ข้างต้นสร้างความสับสนให้แก่ผู้ล่าม สาเหตุเกิดจากลักษณะของคำหลายความหมายโดยความหมายหลักของคำหลายความหมายไม่มีข้อจำกัดการใช้ สามารถนำไปใช้ในรูปแบบหรือชนิดคำแบบอื่น ประเด็นนี้ผู้ล่ามที่คุ้นเคยกับการใช้ 違う ในความหมาย “ไม่ใช่” เมื่อพบรูปค่านาม 違い จึงมีแนวโน้มที่จะแปลว่า “ไม่ใช่” แทนที่จะแปลว่า “แตกต่าง” ประเด็นนี้จึงเป็นประเด็นที่ควรนำไปเป็นข้อสังเกตการล้ามนิดคำหลายความหมายคำอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน

5.2 ด้านวากยสัมพันธ์ (syntax)

5.2.1 ปัญหาความสับสนของรูป う・よう ซึ่งแสดงหลายความหมาย

บทสนทนา 5

社長	この生産ラインのJPHは今30?もうちょっと <u>上げられないかな?なんか...改善できないかな?</u>
PD 部長	一人入れたら(JPH)34になれます。
社長	最悪の場合、一人入れたらJPHアップできるね! 本当にこれぐらいの(生産)台数があつたら入れたほうがいい。
PD 部長	1ヶ月だけですか?9月10月はどうしますか?
社長	<u>日数が少ないのか...</u> 9月と10月 9月は21日、10月は23日この違いだけでしょ。生産台数は一緒だからさー
PD 部長	出勤日が2日間の差で一日当たりの生産台数が増えるんです。
社長	確定オーダーが来たら、また <u>考えよう</u> 。

ผู้ล่ำล่ำมประโยค 確定オーダーが来たら、また考えよう。ในบทสนทนา 5 ข้างต้นดังนี้

T1 × ขอดคิดหรือไต่รตรงก่อน

T2 × ก็ไปคิดอีกที

T3 × ลองคิดดูใหม่ถ้ามีคำยืนยันการสั่งซื้อ

T4 × ถ้ายืนยันออเดอร์ก็ไปคิดอีกที

รูปら・よう เป็นรูปที่มีหลายความหมายคือ ความหมายตั้งใจ ความหมายชักชวน และความหมายคาดเดา (日本語教育学会編, 2000, p. 387) ในประโยคนี้แสดง ความหมายตั้งใจ หรืออาจเป็นความหมายชักชวน ไม่แสดง ความหมายคาดเดาเนื่องจากเมื่อลองเปลี่ยนจาก よう เป็นคำกริยาช่วย เช่น だろら・でしよう ซึ่งเป็นกลุ่มคำ แสดงการคาดเดา ไม่สามารถเปลี่ยนได้ ในกรณีประโยคนี้ (また) 考えよう เป็นการ ใช้แบบชักชวนคู่สนทนาให้คิด เรื่องนี้เมื่อมีออเดอร์สั่งจองที่แน่นอนเข้ามา การล่ำล่ำมจึงควรล่ำล่ำว่า “ถ้ามีออเดอร์สั่งจองแน่นอนมาค่อยคิดกัน” การสังเกตว่าจะเป็นความตั้งใจหรือความหมายชักชวนนั้นสามารถนำคำอธิบายความแตกต่างระหว่างความหมาย ตั้งใจกับชักชวนของรูปら・よう ด้วยรูปการใช้แบบคำถามら・ようか มาอธิบายได้ดังนี้

ความแตกต่างของรูปら・ようか ระหว่างความหมายถามเพื่อยืนยันความตั้งใจ (問いかけ) กับความหมาย ชักชวน (働きかけ) อยู่ที่ความแตกต่างระหว่างประธานของประโยค หากประธานเป็นพหูพจน์สรรพนามบุรุษที่ 1 คือทั้งผู้พูดและผู้ฟังร่วมกันเป็นผู้กระทำ เช่น (一緒に) 買い物に行こうか。ประโยคจะเป็นชักชวน กรณีประธาน เป็นคนเดียว ถามต่อผู้ฟังจะเป็นความหมายถามเพื่อยืนยันความตั้งใจ เช่น 忙しいのなら (代わりに) 買い物に行こうか。(ถ้าอยู่ยู่ละก็ (ผม) ไปซื้อของให้ไหม) (庵, 2001, 174-175)⁴ โดยในประโยค 確定オーダーが来たら、また 考えよう。เป็นประโยคที่ผู้พูดในตำแหน่งสูงกว่าคือ 社長 พูดกับอีกฝ่ายซึ่งตำแหน่งต่ำกว่าคือ PD 部長 เป็นลักษณะ ชักชวนเชิงสั่งอีกฝ่ายว่ามาร่วมกันคิดอีกครั้งเมื่อมีออเดอร์แน่นอน ดังนั้นคำแปลทั้งหมดข้างต้นจึงเป็นการล่ำล่ำม ที่ไม่สอดคล้องกับเจตนาการสื่อสารของผู้พูด

5.2.2 ปัญหาการล่ำล่ำม のか? และ ないかな?

ผู้ล่ำล่ำมประโยค 日数が少ないのか...9月と10月 ในบทสนทนา 5 ข้างต้นดังนี้

T1 × จำนวนวันน้อยนะคะ

T2 × น้อยไปหน่อย

T3 × จำนวนวันมันน้อยไปหรือครับ

การล่ำล่ำมผิดที่พบคือ การแปลเป็นบอกเล่าใน T1 และ T2 และมีการแปลเป็นคำถามแต่ ความหมายยังไม่ตรงกับเจตนาของผู้พูดใน T3 โดย 「・・・か」 และ 「・・・のか」 เป็นประโยคคำถามเช่นในประโยค 雨が降るかもしれないのですか。เส้นใต้หนึ่งเส้นคือส่วนแสดงการตัดสินใจของผู้พูด เส้นใต้สองเส้นเป็นการถาม เพื่อยืนยันสิ่งที่ผู้พูดได้ตัดสินใจไป (庵, 2001, p. 171) ดังนั้นのかในประโยค 日数が少ないのか ข้างต้นจึงเป็นการถาม เพื่อยืนยันสิ่งที่ผู้พูดคิด เป็นคำถามในสิ่งที่ผู้พูดคิดโดยย้อนถามกลับไปยังคำถามของ PD 部長ที่ถามมาก่อนว่า 1ヶ月 だけですか? 9月10月はどうしますか? ดังนั้นจึงควรล่ำล่ำว่า “จำนวนวันของเดือนกันยายนับกับตุลาคมน้อยหรือ (เดือนกันยายนมี 21 วัน เดือนตุลาคมมี 23 วัน ต่างกันเพียง (2 วัน) เท่านั้น (แต่) จำนวนชิ้นการผลิตได้เท่ากัน”

นอกจากนี้ยังพบประเด็นในการล่ำล่ำมประโยคคำถามแบบปฏิเสธที่มีความซับซ้อนตามความหมายของทัศนคติ ที่แฝงในประโยค この生産ラインのJPHは今30? もうちょっと上げられないかな(1)? なんか...改善できないかな(2) ? ของบทสนทนา 5 ข้างต้น

(1) T3 × รู้สึกว่าย่อดไม่ค่อยดีเท่าไร

T4 × เพิ่มขึ้นสูงอีกนิดได้ไหม

⁴ ในงานของ (庵, 2001) ยกตัวอย่างด้วยรูป ましょうか ทั้งนี้รูป ましょうคือรูปที่ทำหน้าที่เหมือน ら・よう (日本語教育学会編, 2000, p. 387)

(2) T1 x เหมือนจะยังไม่สามารถแก้ไขให้ดีกว่านี้ได้ T3 x น่าจะทำให้ปรับปรุงให้ดีขึ้น

โดย 「—ないかな?」 ข้างต้นเป็นรูปคำถาม 「—ないかな」 กับคำช่วยลงท้าย 「—な」⁵ โดย 「—ないかな?」 แสดงความหมายที่หลากหลาย ได้แก่ ชักชวน (勧誘) เสนอ (提案) ขอร้อง (依頼) คำสั่ง (命令) และแสดงความปรารถนา (願望) (張, 2008) ส่วน 「—な」 มีความหมายตามแบบอ่อนน้อมเพื่อขอความเห็นร่วมจากอีกฝ่าย ประโยคที่พบในการล่ามในบทสนทนา 5 คือ もうちょっと上げられないかな? แสดงความหมายเป็นประโยคคำถามเชิงสิ่งอีกฝ่ายหนึ่งอย่างอ่อนน้อม จึงควรล่ามให้ประโยคมีนัยความหมายดังกล่าว คือ “เพิ่มขึ้นอีกนิดไม่ได้หรือ” และในประโยค なんか改善できないかな? ในบทสนทนาเดียวกันเป็นประโยคคำถามเชิงแสดงความปรารถนาของผู้พูดที่พูดกับฝ่ายตรงข้าม ควรแปลว่า “ปรับ (ปรุง) ให้ดีขึ้นได้ไหมนะ” หรือ “พอจะแก้ไขอะไรได้ไหม” ซึ่งอีกฝ่ายก็ได้ตอบคำถามด้วยประโยคที่ว่า一人入れたら (JPH) 34 になります “ถ้าเพิ่มคนเข้าไป 1 คน JPH จะเพิ่มเป็น 34 ค่ะ/ครับ”

5.3 ด้านสัทศาสตร์และสัทวิทยา (Phonetics and Phonology)

5.3.1 ปัญหาคารพยางค์เสียง V ในภาษาอังกฤษที่ออกเสียงแบบภาษาญี่ปุ่น

จากการสังเกตการล่ามในบทสนทนาดังต่อไปนี้ ส่วนใหญ่ผู้ล่ามขอให้ผู้พูดพูดวนคำที่มาจากภาษาต่างประเทศคำ Covid, ベテラン, และ カバー มากกว่าสองครั้ง และใช้เวลานานในการล่ามซึ่งเป็นปัญหาคารพยางค์ที่ทำให้การล่ามใช้เวลานานขึ้น

บทสนทนา 6

社長 Covid 色々な話...前にミーティングしてるよね

บทสนทนา 7

A それいいですね。ちなみに、1台当りにどれくらい掛かりそうですか?

B ベテランの人は、3日間で出来ると思います。

บทสนทนา 8

HR 現場で使ってる扇風機のカバーの隙間が大きい。
指が扇風機の羽根に巻き込まれる事故が発生する可能性がある。

จุดเด่นร่วมกันของคำ Covid (コビッド), ベテラン (veteran), และ カバー (cover) คือการมีอักษรภาษาอังกฤษตัว V เป็นส่วนประกอบของคำ โดยผู้ล่ามมีแนวโน้มเข้าใจว่าเป็นเสียงอักษรตัว B ซึ่งประเด็นนี้เป็นปัญหาที่เกิดจากการออกเสียงภาษาอังกฤษของคนญี่ปุ่น โดยคนญี่ปุ่นออกเสียง V เป็น ブイ และในการแทนเสียงเป็นภาษาเขียนจะใช้อักษร บี หรือ ヴィー (第1413 回放送用語委員会) ซึ่งเป็นการออกเสียงที่ใกล้เคียงกับอักษรตัว B ในภาษาอังกฤษ ประเด็นปัญหานี้เกิดจากความแตกต่างเรื่องการออกเสียงและการแทนเสียงของภาษาอังกฤษกับภาษาญี่ปุ่นที่ส่งผลต่อการฟังเสียงของชาวต่างชาติที่เรียนภาษาญี่ปุ่น กล่าวคือ ในภาษาญี่ปุ่นไม่มีเสียงที่ตรงกับอักษรตัว V ในภาษาอังกฤษ (ダニエル, 1999) การออกเสียงและแทนเสียงจึงใช้เสียงใกล้เคียงคืออักษรตัว B ซึ่งสร้างความเข้าใจผิดให้คนฟังเช่นผู้ล่ามชาวไทย

⁵ ความหมายหนึ่งของ 「—な」 คือ 相手に同意を求め、また柔らかに問う気持ちを表す(ถามแบบอ่อนน้อมเพื่อขอความเห็นร่วมจากอีกฝ่าย) (日本語教育学会編, 2000, p.414) โดย 「—ないかな」 ไม่ใช่รูป 「—ないかな」 ที่มีかแสดงความหมาย 願望の意を表す (แสดงความปรารถนา ความต้องการ)

5.3.2 ปัญหาการศึกษาโครงสร้างพยางค์ของภาษาญี่ปุ่น

ปัญหานี้เป็นปัญหาเดียวกันกับที่พบในข้อ 5.3.1 คือผู้ล่ามขอให้ผู้พูดทวนคำศัพท์ที่มาจากภาษาต่างประเทศหลายครั้ง เช่น คำ บอร์ด (board), ローカルメンバー (local member), กราฟ (graph), ローカル (local), サンプル (sample), マニュアル (manual), イメージ (image), และ スタート (start) แม้ว่าคำภาษาอังกฤษดังกล่าวไม่ใช่คำศัพท์ที่ยากและส่วนใหญ่เป็นคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่ผู้ล่ามเคยพบมาก่อน แต่เมื่อออกเสียงด้วยรูปแบบโครงสร้างพยางค์แบบภาษาญี่ปุ่นจึงทำให้ผู้ล่ามสับสนลงแล้วเป็นคำใดในภาษาอังกฤษ ปัญหาดังกล่าวเกิดจากภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาพยางค์เปิด ในขณะที่ภาษาอังกฤษส่วนใหญ่เป็นภาษาพยางค์ปิด เมื่อภาษาญี่ปุ่นนำภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศอื่นมาใช้จึงรักษาโครงสร้างของพยางค์ในภาษาตนเองด้วยการแทรกสระเพื่อทำเป็นพยางค์เปิดท้ายคำ (ボ-ード、ローカ-ル、スタ-ート)

ลักษณะของภาษาอังกฤษที่เป็นปัญหาให้กับภาษาญี่ปุ่นอีกประการหนึ่งคือการที่ภาษาอังกฤษมีลักษณะของคลัสเตอร์พยัญชนะ (consonant cluster) ในขณะที่ภาษาญี่ปุ่นไม่มี (Riney & Anderson-Hsieh, 1993, p. 28) คลัสเตอร์พยัญชนะคือกลุ่มของพยัญชนะที่ไม่มีสระกัน เช่น /pl/ และ /nt/ คือคลัสเตอร์ในคำ plant ซึ่งเกิดในหนึ่งหรือในพยางค์เดียวกัน เช่น ในคำว่า graph (græf (AmE), graf (BrE)) มีคลัสเตอร์พยัญชนะ คือ gr ซึ่งอยู่ในโครงสร้างเสียงแบบ CCVC โดย CC เป็นคลัสเตอร์พยัญชนะ เมื่อออกเสียงในภาษาญี่ปุ่น มีการรักษาโครงสร้างเสียงแบบพยางค์เปิดเป็น CVCVCV โดยการเติมสระระหว่างคลัสเตอร์พยัญชนะได้เป็น グラ (フ) (gurafu)

ปัญหาข้างต้นด้านการออกเสียงและระบบเสียงอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การล่ามมีปัญหาด้านการฟังอันเนื่องมาจากสำเนียงการออกเสียงภาษาอังกฤษด้วยเสียงคาตากานะ และโครงสร้างเสียงแบบพยางค์เปิดของภาษาญี่ปุ่น ผู้ล่ามจำต้องเข้าใจระบบการออกเสียงและโครงสร้างพยางค์ของภาษาญี่ปุ่นเพื่อให้เข้าใจเสียงคำภาษาต่างประเทศเช่นภาษาอังกฤษที่ออกเสียงโดยคนญี่ปุ่น

5.4 ด้านระบบหน่วยคำและการสร้างคำ (Morphology and Word formation)

กรณีคำที่มาจากภาษาต่างประเทศ นอกจากปัญหาเรื่องการออกเสียง อีกลักษณะการรับมาใช้แบบหนึ่งที่มีแนวโน้มสร้างปัญหาคือการไม่รักษารูปแบบไวยากรณ์ของคำที่รับมา การไม่รักษารูปแบบไวยากรณ์ของคำที่รับมา (文法無視) กล่าวถึงโดย 池田 (1974) ยกตัวอย่างเช่น announce ซึ่งเป็นคำกริยา เมื่อนำมาใช้ในภาษาญี่ปุ่น アナウンス ซึ่งเดิมเป็นคำกริยา กลับถูกใช้เป็นคำนามเช่นเดียวกับคำว่า announcement นอกจากนี้ยังมีการใช้แบบลดรูปทำให้สั้นลง หรือ clipping เช่น デモ ซึ่งมาจากคำเต็ม demonstration ประเด็นต่าง ๆ ข้างต้นยังเป็นประเด็นที่พบในการล่ามตามตัวอย่างต่อไปนี้

5.4.1 ปัญหาการใช้คำทับศัพท์ในรูปแบบและหรือความหมายที่แตกต่างไปจากเดิม

ตัวอย่างการใช้คำ フォロー (follow) ในบทสนทนาต่อไปนี้

บทสนทนา 9

社長 毎日フォローしてもここまできたらさー問題があるかないのか。。。何も見えないからさーただ「できました！できました！」 じゃなくて問題なく出来てるのか？問題があるのか？そこまで確認して！

T1 ✗ ไม่แปล (เป็นประเด็นการล่ามไม่ครอบคลุม)

T3 ✓ ติดตาม (มีการถามทวนคำมากกว่าสองครั้ง ใช้เวลาการล่ามนาน)

- T4 ✓ ตาม (มีการถามทวนคำมากกว่าสองครั้ง ใช้เวลาการล่ามนาน)
- T5 ✓ ตาม (มีการถามทวนคำมากกว่าสองครั้ง ใช้เวลาการล่ามนาน)

ปัญหาการใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศแตกต่างไปจากการใช้ในภาษาต้นทางเป็นประเด็นที่ถูกล่ามถึงมานาน (Quackenbush, 1977; 国立国語研究所, 1990; 柳原, 2011; 望月, 2012) ประเด็นที่พบในการล่ามนี้นี้เป็นหลักฐานหนึ่งที่เสริมให้เห็นภาพปัญหาการใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศในภาษาญี่ปุ่น โดยความหมาย フォロー ในพจนานุกรม 広辞苑 (2021, 2532) คือ (1) 追跡すること (แกะรอย สืบหาเบาะแส หาร่องรอย) (2) 補い助けること (ช่วยเติมเต็ม ส่งเสริมให้สมบูรณ์) แต่ความหมายของคำ フォロー ในบทสนทนา 9 ใช้ในความหมาย “ติดตามงาน” “ติดตามความคืบหน้า” ซึ่งเป็นความหมายที่สอดคล้องกับความหมายของคำว่า フォローアップ (follow up) มากกว่า โดย フォローアップ มีความหมายคือ 物事の実施状態などについて、あとから更に調査・補足すること。(広辞苑, 2021, 2532)

ทั้งนี้สรุปได้ว่าคำว่า フォロー ที่ใช้ในบทสนทนาข้างต้นใช้ในความหมายของคำ フォローアップ ดังนั้นการที่ภาษาพูดในสถานการณ์การทำงานเช่นบทสนทนา 9 ข้างต้นใช้คำว่า フォロー อาจเป็นการใช้ในรูปคำสั้นของคำกริยา follow up หรือเป็นการใช้โดยประยุกต์จากคำกริยา follow ในภาษาอังกฤษมาใช้ในความหมายติดตามงานประกอบกับในรายการคำที่มาจากภาษาต่างประเทศในการเรียนภาษาญี่ปุ่นมีโอกาสน้อยที่จะพบคำนี้ การใช้โดยการเปลี่ยนรูปและมีการเปลี่ยนรูปเป็นคำกริยาเช่นนี้มีส่วนสร้างความลึกลับหรืออาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดว่า フォロー (する) มาจากคำกริยา follow ซึ่งความหมายเดิมไม่ได้มีความหมายว่าติดตามงาน และก่อให้เกิดการลั้งเลในการล่าม

5.4.2 ปัญหาการสร้างคำด้วยการทำคำให้สั้น (clipping)

กรณีนี้พบในคำว่า ディスコン, 増設分 และ 保全者 ตามตัวอย่างบทสนทนา 10 และ 11 ดังนี้

บทสนทนา 10

- A どんな故障ですか?
- B 電気特性の測定でエラーがたくさん出まして、確認したら、ボードが壊れました。
そのボードはディスコンになって、予備部品が無いのです。だから、それを修理するまで設備を停止していました。

จากบทสนทนาข้างต้นคำว่า ディスコン ซึ่งเป็นคำทับศัพท์เป็นคำที่สร้างปัญหาให้กับผู้ล่าม นอกเหนือจากสาเหตุจากการไม่รู้คำศัพท์แล้ว สาเหตุสำคัญรองลงมาที่ทำให้เป็นปัญหาคือการลดรูปคำเต็มจากคำว่า ディスコン ティニュード (discontinued) ความหมาย คือ A product or service that is discontinued is no longer being produced or offered หรือความหมายในภาษาญี่ปุ่นคือ 製造中止などを意味する俗な言い方 ความหมายเทียบเท่ากับคำว่า 中止 กล่าวได้ว่าคำว่า ディスコン สร้างปัญหาให้กับผู้ล่ามเป็นสองเท่าทั้งจากการไม่รู้คำศัพท์เพราะพบการใช้ในบริบทเฉพาะ ทั้งยังเกิดจากการทำให้สั้นโดยใช้หลักการทำคำให้สั้น (clipping) โดยตัดส่วนประกอบหลังของคำออก ด้วยเหตุนี้ทำให้คำลักษณะนี้ยากต่อความเข้าใจของผู้ขาดประสบการณ์

นอกจากนี้กรณีการทำคำสั้นยังพบในคำว่า 増設用分電盤 (แผงควบคุมไฟฟ้า control panel)、設備保全者 (ฝ่ายบำรุงรักษา equipment maintenance engineer) ที่มีการใช้ในรูปคำสั้น 増設分 และ 保全者 เช่นที่พบในบทสนทนาด้านล่าง

บทสนทนา 11

- A 7月から、ご存知の通り今期の増設分の設備が入ってくる予定で、台数も多いので、.....
(省略)
- B はい、こちらです。工程別に作っています。
- A この人数で大丈夫ですか？まあ、設備の入荷タイミングに合わせてうまく対応できたら、大丈夫だと思いますが・・・
- B 保全者からの協力も貰おうと思います。

5.4.3 ปัญหาการไม่รักษารูปแบบไวยากรณ์ของคำที่รับมา

ประเด็นนี้ไม่ได้สร้างปัญหาให้กับผู้ล่ามเป็นหลัก เนื่องจากจากการสังเกตการล่ามผู้ล่ามเพียงลั้งเลและใช้เวลานานกว่าปกติในการล่ามเท่านั้น แต่เป็นประเด็นที่ควรสร้างความตระหนักให้แก่ผู้ล่ามว่าการนำภาษาต่างประเทศมาใช้มีการไม่รักษารูปแบบไวยากรณ์ของคำที่รับมา กล่าวคือการใช้คำนามในภาษาอังกฤษในรูปคำกริยาโดยการเติมหน่วยคำเติมหลังคำ 「-する」 ในคำ เมッシュする และใช้ในรูปคำนามกับคำปรากฏร่วมคำกริยาในรูปคำ เมッシュを付ける ในบทสนทนาเดียวกัน เช่น บทสนทนา 12 ในความหมายเหมือนกัน คือ ติดตั้งตาข่าย หรือเอาตาข่ายคลุม ทั้งนี้เป็นลักษณะการใช้คำนาม mesh ในความหมายตะแกรง ตาข่าย แบบไม่รักษารูปแบบไวยากรณ์ของคำที่รับมา โดยเป็นการนำมาใช้เป็นคำกริยาในภาษาอังกฤษไม่มีการใช้ mesh (ความหมายตาของตะแกรง ตาข่าย) แบบคำกริยา (ยกเว้นใช้ในความหมายจับกัน กายกัน ประสานกัน ทำให้เข้ากัน)

บทสนทนา 12

- HR 現場で使ってる扇風機のカバーの隙間が大きい。
指が扇風機の羽根に巻き込まれる事故が発生する可能性がある。
- 社長 これさ...昔怪我したから
網が広いやつメッシュすると基準になっているはずなんだけど
- GM はい！そういうルールになってます。
- 社長 まあ...扇風機が色々なタイプがあるから...
買いました！（そのまま現場に設置するだけではなくて...）
現場に設置する前にこれが危ない網だと！
ちゃんと安全の子が確認しないとイケないな...
- GM ルールは買う段階に網が狭い扇風機を選ばないとイケないんです。
- 社長 ルールになってるのに、現場で使ってる扇風機のカバーの
隙間が大きいやつがあるよ！ アルミ羽根だから、.....(省略).....
- HR 工場の扇風機のカバーの隙間が大きいタイプに
メンテナンスをお願いして、メッシュを付けます。

กรณีการไม่รักษารูปแบบไวยากรณ์ของคำที่รับมายังพบในคำว่า trial (トライアル) ในบทสนทนา 13 ที่เป็นคำนามแต่นำมาใช้เป็นคำกริยาในบทสนทนาด้านล่างนี้ คือ ทริอัลせず อีกทั้งยังพบคำว่า meeting (ミーティング) ที่เป็นคำนาม เมื่อนำมาใช้เป็นคำกริยาโดยการเติมหน่วยคำเติม 「-する」 เป็น มี้ตติ้งしてる ในบทสนทนา 14

บทสนทนา 13

エンジニア はい。あの・・・A社の金型を心配してます
社長 なんて？なんか問題あるの？
エンジニア 時間が無いから1回目のトライアルは
トリム、ピアスレーザ条件でトライアルせずに
いきなりオフツールでパーツを作ります。

บทสนทนา 14

社長 Covid色々な話...前にミーティングしてるよね
ミーティングして内容決めないといけないと思うんだけど...
議事録にもコメントを書いてたけど、何が進んでいるか良く分からない。会社で全員にワクチ
ンを受けさせるとかさーそういうことって考えてるの？
Aマネージャー コロナ対策の詳細は社長と相談させていただきたいので
明日の午前中はお都合いかがでしょうか？

ปัญหาที่พบจากการล่ามดังกล่าวคือ การพบกรณีล่ามเป็นคำนามตามชนิดคำนามในภาษาอังกฤษ ทั้ง ๆ ที่
ในบทสนทนาเป็นการใช้แบบคำกริยา เช่น ล่ามเป็น “การประชุม” แทนที่จะล่ามเป็น “ประชุม” เป็นต้น

5.4.4 ปัญหาโครงสร้างภายในคำ

อีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คำศัพท์เฉพาะยากสำหรับผู้ล่ามก็คือ ประเด็นโครงสร้างภายในคำศัพท์เฉพาะมีลักษณะ
การสร้างคำที่หลากหลายและมีจำนวนมาก การรู้โครงสร้างคำแต่ละประเภทอาจช่วยให้ผู้ล่ามเข้าใจความหมายของ
คำศัพท์เฉพาะที่พบเป็นครั้งแรกได้มากขึ้นโดยอาศัยเดาความหมายจากส่วนประกอบของคำ ทั้งนี้ชนิดของคำแบ่ง
ตามโครงสร้างคำแบ่งออกกว้าง ๆ ได้ดังนี้

(1) คำประสม เช่น 今日中、検討中、稼働率 ซึ่งเป็นคำที่เกิดจากการประสมกันระหว่างคำนาม 今日、検
討、稼働 กับหน่วยคำเติมหลังคำ「-中」และ「-率」 ตัวอย่างคำประสมที่พบเป็นปัญหาการล่ามที่ทำให้ผู้ล่าม
ลังเลว่าจะแปล「-中」อย่างไรและไม่เปลี่ยนัยความหมายของหน่วยคำเติมหลังคำ「-中」ในคำ 検討中 ในขณะที่
คำ 今日中、午前中 ไม่พบปัญหาในการล่าม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการใช้หน่วยคำเติมหลังคำ「-中」ที่มีความหมาย
ถ้วนทั่ว ตลอด ภายใน กับคำนาม 今日、午前 เป็นสิ่งที่ผู้ล่ามคุ้นเคยในขณะที่การใช้หน่วยคำเติมหลังคำ「-中」
ในความหมาย กำลัง อยู่ในระหว่าง กับคำนามอาการนามเช่น 検討 เป็นการใช้ที่พบน้อยในการเรียน

บทสนทนา 15

A どんなサンプル品が良いですか？ やり方とプログラムを教えてください、対応します。
B サンプルについてはこちらで検討中です。やり方はマニュアルを作ってメールしますね。
T1 ✓ กำลังพิจารณา (มีการถามทวนคำถามกว่าสองครั้ง ใช้เวลาการล่ามนาน)
T3 ✗ (ทางนี้) พิจารณาแล้ว T4 ✗ (บริษัท) จะพิจารณา

(2) คำประสม เช่น BONTING工程、段取り作業、段取り時間、自動入力、手入力、ライトカーテン作
業者 การประสมกันของคำส่วนใหญ่พบเป็นการประสมกันระหว่างคำนามเช่นคำที่ยกเป็นตัวอย่าง BONTING
เป็นคำนามแปลว่า การเชื่อม ประสมกับคำนาม工程 ความหมาย กระบวนการ ขั้นตอน จึงได้คำประสม

ボンディング工程 ขั้นตอนการเชื่อม ตัวอย่างคำประสมที่พบว่าเป็นปัญหาการล่าม เช่น คำประสม 自動入力 กับ 手入力 ในบทสนทนา 3 ข้างต้น แม้จะมีผู้ล่ามที่แปลถูกต้องแต่ก็ยังพบปัญหาการล่าม คือไม่ล่ามทั้งคำและล่ามไม่ครอบคลุมค่านามขยายหน้าคำ 自動 กับ 手 โดยล่ามเพียงแค่คำว่า “คีย์ข้อมูล” “ป้อนข้อมูล” ซึ่งทำให้ความหมายของทั้งประโยคไม่สะท้อนเจตนาของผู้พูดที่แยกแยะประเภทการการป้อนข้อมูลแบบอัตโนมัติกับการป้อนข้อมูลด้วยมือ ทั้งนี้ผู้ล่ามอาจยังไม่เข้าใจว่าค่านามที่อยู่ในตำแหน่งหน้าค่านามอื่นมีบทบาทเป็นส่วนขยายข้อมูลที่สำคัญของค่านามที่จำเป็นต้องแปลให้ครอบคลุมเพื่อจำกัดความหมายของค่านามให้เฉพาะเจาะจงมากขึ้น

(1) ちなみに、この工程はロット情報は自動入力になったかな？

T3 × คีย์ข้อมูล T4 × ป้อนข้อมูล

(2) いいえ、まだです。パソコンに手入力しています。

T3 × คีย์ข้อมูล T4 × ป้อนข้อมูล

5.5 ด้านวจนปฏิบัติศาสตร์ (Pragmatics)

การใช้ภาษาแบบวจนปฏิบัติศาสตร์คือ การใช้ภาษาในบริบททางสังคมที่เน้นเจตนาของผู้ใช้ภาษาเป็นสำคัญ ในการล่ามพบคำที่มีลักษณะการใช้คำที่เป็นที่รู้จักกันในบริษัทหรือหน่วยงานหรือรู้จักเฉพาะกลุ่มเท่านั้นและไม่ใช้รูปคำที่ใช้ทั่วไปทำให้เกิดความสับสนในการล่าม เช่น ในคำว่า 安全の子 ในประโยคบทสนทนา 12 ข้างต้น แม้ผู้ล่ามหลายคนจะล่ามได้ถูกแต่ก็มีคนที่ไม่ล่ามหรือล่ามไม่ครอบคลุม และล่ามผิด

(1) ちゃんと安全の子が確認しないとイケないな...

T1 × (ไม่ล่าม) T4 × ความปลอดภัยของเด็ก

安全の子 เป็นคำที่ใช้เรียกในบริษัท โดยมีคำเต็มคือ 安全管理者 หรือเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัย จะเห็นได้ว่ากรณีไม่รู้ความเป็นมาอาจล่ามคำว่า 安全の子 ว่าเด็กที่ปลอดภัย หรือคำ 保全者 ในบทสนทนาที่ 11 เป็นคำที่ย่อใช้เฉพาะหน่วยงานเป็นที่รู้จักกันในบริษัท มีคำเต็มคือ 設備保全者 ความหมายคือฝ่ายบำรุงรักษา หรือช่างซ่อมบำรุง แต่มีผู้ล่ามบางส่วนแปลเป็นคำว่า นักอนุรักษ์ ซึ่งเป็นการแปลจากคำย่อ 保全者 หากนำคำเต็ม 設備保全者 หากความหมายจะได้ความหมายที่ถูกต้อง

(2) 保全者からの協力も貰おうと思います。

T2 × นักอนุรักษ์ T3 × นักอนุรักษ์

6. สรุปและข้อเสนอแนะ

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพหรือสหกิจศึกษาเป็นรายวิชาหนึ่งของหลักสูตรที่จำเป็นต้องเรียน โดยแนวโน้มส่วนใหญ่ผู้เรียนฝึกงานในแหล่งงานสายอุตสาหกรรม ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมผู้เรียนในการล่ามภาษาญี่ปุ่นเฉพาะทาง สิ่งที่สามารถเตรียมได้คือการรวบรวมคำศัพท์เฉพาะทางที่ใช้ในสายงานอุตสาหกรรมให้มากที่สุดและให้ผู้เรียนจดจำให้มากที่สุด ซึ่งในการปฏิบัติอาจสามารถทำได้แต่ก็ไม่สามารถเรียนรู้ได้ครอบคลุมคำศัพท์เฉพาะทางได้ทั้งหมดในระยะการเรียน 4 ปี ในระดับอุดมศึกษา การให้หลักสังเกตทางภาษาหรือความรู้เกี่ยวกับภาษา (linguistics knowledge) จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจภาษาญี่ปุ่นเฉพาะทางได้มากขึ้นและเมื่อเข้าใจหลักการดังกล่าวก็สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ สรุปและให้ข้อเสนอแนะกรณีคำที่มาจากภาษาต่างประเทศที่ปรากฏในบริบทเฉพาะทางเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนได้ดังนี้

1. ด้านสัทศาสตร์และสัทวิทยา

(1) ความรู้เรื่องคลัสเตอร์พยัญชนะในภาษาอังกฤษกับการรักษาโครงสร้างเสียงแบบ CV ของภาษาญี่ปุ่น เป็นสิ่งที่ควรรู้เพื่อให้เข้าใจที่มาของคำ เช่น graph ว่าทำไมจึงแทนเสียงด้วยคาตากานะ グラフ ซึ่งโครงสร้างเสียงของคลัสเตอร์พยัญชนะ gr เป็น 1 พยางค์กลายเป็น CVCV (グラフ) 2 พยางค์ในภาษาญี่ปุ่น หากได้เรียนรู้และเข้าใจระบบคลัสเตอร์พยัญชนะของภาษาอังกฤษและการรักษาโครงสร้างเสียงแบบ CV ของภาษาญี่ปุ่นจะช่วยให้ทวนย้อนกลับไปยังภาษาอังกฤษต้นทางได้

(2) ความรู้เรื่องความแตกต่างโครงสร้างพยางค์ของคำ โดยภาษาอังกฤษมีลักษณะเป็นภาษาพยางค์ปิด ในขณะที่ภาษาญี่ปุ่นมีลักษณะเป็นภาษาพยางค์เปิด ก็จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจการออกเสียงภาษาอังกฤษที่ลงท้ายด้วยเสียงสระได้ เช่น start (sta:t) ที่ออกเสียงเป็น スタートเสียงท้ายเป็นพยางค์เปิด คือト (to) ซึ่งประเด็นนี้ก็อาจช่วยให้ผู้เรียนทวนย้อนกลับไปยังภาษาอังกฤษต้นทางได้เช่นกัน

2. ด้านระบบหน่วยคำและการสร้างคำ

(1) การไม่รักษารูปแบบไวยากรณ์ของคำที่รับมาของคำที่มาจากภาษาต่างประเทศเมื่อนำมาใช้ในภาษาญี่ปุ่น เช่นคำว่า follow (フォロー) push up (プッシュアップ) mesh (メッシュ) meeting (ミーティング) trial (トライアル) เป็นหลักการทำรูปแบบไวยากรณ์ให้เข้ากับภาษาญี่ปุ่น ส่วนใหญ่เป็นการเติมหน่วยคำเติมหลังคำ 「-する」 การใช้ในลักษณะนี้สามารถอธิบายเป็นหลักการพื้นฐานแก่ผู้เรียนได้ แม้ว่ารูปแบบเดิมจะเป็นคำนามหรือคำกริยาก็ตามแต่เมื่อนำมาใช้ในบริบทภาษาญี่ปุ่นจะมีการทำให้เข้ากับลักษณะภาษาญี่ปุ่น

(2) การทำคำให้สั้น (clipping) เช่น คำว่า ディスコที่ถูกทำให้สั้นลงจากรูปเต็ม ディスコティニューード (discontinued) ประเด็นกระบวนการทางภาษานี้ยังสร้างปัญหาให้กับผู้เรียนเพราะนอกจากไม่ทราบความหมายของคำแล้ว การทวนย้อนกลับว่าเป็นคำใดในภาษาอังกฤษก็ทำให้ยากขึ้นอีกระดับหนึ่ง สอดคล้องกับ 国立国語研究所 (1990, p. 51) ซึ่งสรุปลักษณะดังกล่าวจากจำนวนสระในภาษาอังกฤษ เมื่อถูกนำมาใช้เป็นคำในภาษาญี่ปุ่น สระหลายตัวถูกรวบแทนด้วยสระเพียงตัวเดียวในภาษาญี่ปุ่น เช่น สระ æ, ə, ʌ, a ในภาษาอังกฤษเมื่อนำมาใช้ในภาษาญี่ปุ่นจะเหลือเพียงเสียงสระ a เท่านั้นทำให้การทวนย้อนกลับไปเป็นภาษาอังกฤษยากลำบาก ดังนั้นคำที่มาจากภาษาต่างประเทศจึงควรได้รับความสนใจและสอนลักษณะของภาษามากขึ้น มากกว่าการให้ข้อมูลเพียงว่าเป็นภาษาอังกฤษที่นำมาใช้ในภาษาญี่ปุ่น

สรุปและให้ข้อเสนอแนะทางภาษาหรือความรู้เกี่ยวกับภาษา (linguistics knowledge) กรณีคำหรือลักษณะภาษาเฉพาะทางอื่น ๆ นำเสนอได้ดังนี้

1. ด้านสัทศาสตร์และสัทวิทยา

การสอนทำนองเสียงอาจมีความสำคัญกับนักศึกษาที่มีทักษะการฟังอยู่ในระดับต่ำ เช่น ตัวอย่างการล่ามที่ตลาดเคลื่อนของประโยค なんか決めた? คือการแปลเป็นประโยคบอกเล่าทั้งที่ควรแปลเป็นคำถาม หรือ การออกเสียงสูงต่ำของคำที่เหมือนกันเมื่อปรากฏในประโยคหลายครั้งต้องอาศัยโครงสร้างประโยคว่าควรแปลคำนั้น ๆ เป็นคำใดเช่นกรณีของคำ かい ที่มีลักษณะเสียงสูงแล้วลงต่ำ (ハイ) ที่เหมือนกันระหว่างคำนามจำนวนครั้ง (回) กับคำนามชั้นของตึกอาคาร (階)

2. ด้านระบบหน่วยคำและการสร้างคำ

(1) การทำคำให้สั้น (clipping) เป็นหลักการที่พบในการสร้างคำทั้งคำที่มาจากภาษาต่างประเทศ (外来語) คำในภาษาญี่ปุ่น (和語) คำที่มาจากภาษาจีน (漢語) รวมถึงคำประสมชนิด (混種語) การทำคำให้สั้นในภาษา

ญี่ปุ่นเป็นประเด็นที่สร้างปัญหาให้กับผู้ล่ามมากในครั้งแรก ๆ ของการล่าม เนื่องจากยังไม่คุ้นเคยกับคำที่ถูกทำให้สั้น คำที่พบในสถานการณ์จำลองได้แก่ 設備保全(者) ที่ทำให้สั้นเป็น 保全者 หรือคำ 安全管理者 ที่ทำให้สั้นโดยการเปลี่ยนรูปคำเป็น 安全の子 เหตุผลของการทำคำให้สั้นก็เพื่อทำให้ภาษาที่ใช้สื่อสารสั้น กระชับ และสื่อสารได้อย่างรวดเร็ว แต่สำหรับผู้เรียนที่ยังไม่คุ้นเคยพบคำสั้นเป็นครั้งแรก ๆ อาจไม่สามารถทวนย้อนกลับไปได้ว่าคำเต็มคืออะไร ประเด็นนี้สามารถให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับคำสั้นได้โดยการยกตัวอย่างคำสั้นที่พบในการเรียนตั้งแต่ขั้นต้น เช่น パソコン ที่มาจาก パソナル・コンピューター คำสั้นในชั้นกลาง เช่น 省エネ ที่มาจาก 省エネルギー หรือคำที่พบในการทำงานบ่อยครั้ง เช่น 朝会 (morning meeting) ก็ย่อมาจาก 朝の集会

(2) ส่วนประกอบของคำ เช่น หน่วยคำเต็มเป็นส่วนประกอบของคำที่ควรเรียนรู้ไว้ ในบทสนทนาของสายงานอุตสาหกรรมพบหน่วยคำเต็มจำนวนไม่มาก แต่ก็สามารถนำเสนอเป็นตัวอย่างการประยุกต์ในการสอนได้ เช่น หากมีการสอนหน่วยคำเต็มหลังคำ 「-中(ちゆう)」 ความหมาย “ภายในขอบเขต” (範囲内)(山田, 2020) ที่พบร่วมกับคำนามแสดงเวลา 今日(中) และความหมาย “กำลัง อยู่ในระหว่าง” (している最中だ)(佐伯, 2005) ซึ่งปรากฏกับคำนามอาการนาม 検討(中) เมื่อผู้ล่ามพบคำประสานด้วยหน่วยคำเต็มนี้ก็จะสามารถแปลความหมายได้ เช่นเดียวกับกรณีหน่วยคำเต็มหลังคำ 「-率」 ความหมาย “อัตรา” ในคำ 稼働率(อัตราการเดินเครื่อง) หากผู้ล่ามเข้าใจความหมายก็อาจสามารถเดาความหมายของคำทั้งคำได้เช่นกัน

3. ด้านโครงสร้างประโยค

ประเด็นสำคัญสำหรับการจัดการเรียนการสอนที่ได้จากมุมมองปัญหาผ่านโครงสร้างประโยค คือ ชนิดของหน่วยแสดงทัศนคติ(モダリティ) ของประโยคที่มีต่อเรื่องที่พูด ทั้งหน่วยแสดงทัศนคติต่อเนื้อความและหน่วยแสดงทัศนคติต่อผู้ฟัง จากผลการศึกษาพบประเด็นปัญหาการล่ามในส่วนของการตีความหมายประโยคในส่วนแสดงทัศนคติต่อผู้ฟัง โดยทั่วไปหน่วยแสดงทัศนคติต่อผู้ฟังหรือต่อคู่สนทนาจะเป็นสิ่งกำหนดชนิดของประโยค สำนวนหรือรูปที่พบจากบทสนทนาได้แก่ ろ・よう、ないか、ないかな โดยจะเห็นได้ว่าเป็นรูปที่ไม่ได้แสดงความหมายแบบหนึ่งต่อหนึ่งโดย ろ・よう แสดงความหมายของประโยคทั้งความหมายตั้งใจ ความหมายคาดเดา ความหมายชักชวน แสดงเหตุการณ์เสมือนจริง และความหมายเป็นไปได้ ส่วน ないか แสดงความหมายชักชวน เสนอ ขอร้อง คำสั่ง และแสดงความปรารถนาในรูป ないかな ความหมายของประโยคต่าง ๆ เหล่านี้เกิดขึ้นได้ในบทสนทนาที่มีคู่สนทนา การตีความเจตนาของผู้พูดที่ต้องการต่อผู้ฟังเป็นเรื่องสำคัญและต้องมีการฝึกฝนการตีความประโยคลักษณะต่าง ๆ ข้อสำคัญคือการใช้ข้อสังเกตว่า ろ・よう ไม่ได้มีความหมายเท่ากับการแสดงความตั้งใจ หรือ ないか ไม่ได้มีความหมายเท่ากับการปฏิเสธเท่านั้น ยังมีความหมายหรือเจตนาอื่นที่แฝงอยู่ของผู้พูดที่ต้องการสื่อสารแก่คู่สนทนา

4. ด้านอรรถศาสตร์

(1) คำแสดงจำนวนวันกับคำแสดงวันที่หลายคำมีคำอ่านเหมือนกันเป็นคำแสดงหลายความหมาย เช่น ตัวอย่างข้อผิดในการล่ามที่พบ ในการสอนอาจให้ข้อสังเกตความหมายเหมือนและความต่างของการนับแบบช่วงเวลา และการบอกวันที่

(2) ประเด็นของคำหลายความหมายที่พบคือประเด็นเมื่อเปลี่ยนชนิดคำหรือเมื่อถูกนำไปใช้แบบประสมกับคำอื่น ความหมายหลักเท่านั้นที่สามารถดำเนินการเช่นนี้ได้ เช่น กรณีคำ 違ふ ซึ่งเดิมเป็นคำกริยาหลายความหมาย โดยความหมายหลัก คือ ต่างกัน แตกต่างกัน โดยมีความหมายรอง คือ ไม่ใช่ ไม่เหมือนกัน คำนี้เมื่อเปลี่ยนรูปเป็นคำนาม 違ふ จะสื่อความหมายหลักเท่านั้น คือ ความต่าง ความแตกต่าง หลักการที่ว่าความหมายหลักของคำหลายความหมายไม่มีข้อจำกัดการใช้สามารถนำไปใช้ในรูปแบบหรือชนิดคำแบบอื่น

(木下, 2019, pp. 85-86) สามารถนำไปเป็นข้อสังเกตหนึ่งในการสอนคำหลายความหมายได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผู้เรียนพบความหมายรองของคำเมื่อเรียนในระดับสูงขึ้นเนื่องจากมีข้อสังเกตจาก今井 (2019, 168-169) ว่าผู้เรียนที่ผ่านการเรียนคำศัพท์พื้นฐานจะถูกสอนแค่ความหมายหลัก ความหมายรองของคำหลายความหมายไม่ได้ถูกสอนในระดับกลางและระดับสูงเนื่องจากถูกมองว่าเป็นคำที่เรียนผ่านมาแล้ว

(3) ความรู้เรื่องคำหลายความหมาย การขยายความหมายจากความหมายหลัก (中心義) ไปสู่ความหมายขยาย (拡張義) ผ่านกระบวนการอุปลักษณ์หรือนามนัยของคำหลายความหมายเป็นสาเหตุหนึ่งสร้างปัญหาในการเข้าใจความหมาย (ブラシャント, 2019, 2) โดยสิ่งนี้เห็นได้จากการล่ามคำเหล่านี้ในภาษาญี่ปุ่นเฉพาะทาง เช่น คำว่า 現場 สามารถแปลได้ทั้งสถานที่เกิดเหตุ และแปลได้แบบอื่นด้วย ในสถานการณ์โรงงานหรือในการทำงานมักแปลว่า “หน้างาน” แต่ผู้ล่ามก็ติดกับความหมายที่เรียนรู้มาก่อนคือคำที่เกิดเหตุซึ่งมักพบในตัวอย่างประโยคการใช้ของ 現場 ในหนังสือเรียนหรือหนังสือแบบฝึกมากกว่าการใช้ในความหมายหน้างานในสถานที่ปฏิบัติงาน นอกจากคำหลายความหมายแล้วยังพบการใช้คำความหมายคล้ายในบทสนทนาเดียวกัน เช่น 夜勤・ナイトシフト (บทสนทนา 1) จากข้อมูลจะพบว่าเป็นการใช้ระหว่างคำเดิมที่มีในภาษาญี่ปุ่น คือ 夜勤 กับคำที่มาจากภาษาต่างประเทศ คือ ナイトシフト ในการสอนจึงควรให้ข้อสังเกตพร้อมยกตัวอย่างการใช้คำความหมายคล้ายที่เป็นคำเดิมในภาษาญี่ปุ่นกับคำที่มาจากภาษาต่างประเทศเพื่อให้เห็นลักษณะการใช้คำความหมายคล้ายร่วมกันในบทสนทนาเดียวกัน

ประเด็นปัญหาการล่ามภาษาญี่ปุ่นเฉพาะทางในสายงานอุตสาหกรรมที่เป็นรูปธรรมผ่านการวิเคราะห์และนำเสนอด้วยทฤษฎีภาษาศาสตร์นี้สามารถต่อยอดงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะภาษาในประเด็นต่าง ๆ ได้ เช่น ความแตกต่างระหว่างการออกเสียงภาษาอังกฤษของคนญี่ปุ่นและคนไทยที่อาจส่งผลกระทบต่อการศึกษาอังกฤษที่แทนเสียงด้วยคาตากานะ การศึกษาการแสดงนัยความหมายของรูปประโยคในส่วนแสดงทัศนคติต่อคู่สนทนาหรือประเด็นอื่น ๆ นอกจากนี้ประเด็นปัญหาที่ค้นพบสามารถนำไปพัฒนาต่อยอดเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนในรายวิชาภาษาญี่ปุ่นเพื่อการเตรียมความพร้อมนักศึกษาสู่การทำงานในสายงานอุตสาหกรรม

เอกสารอ้างอิง(References)

- คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. (2564). รายงานและสถิติการลงทุนจากต่างประเทศ ปี 2564 เดือนมกราคม-กันยายน 2564. https://www.boei.go.th/index.php?page=statistics_oversea_report_st&language=th
- ทัศนีย์ เมธาพิสิฐ และยูมิโกะ ยามาโมโตะ. (2561). อาชีพสำหรับนักศึกษาวิชาเอกภาษาญี่ปุ่นและ ความพร้อมในการเข้าสู่อาชีพ: กรณีศึกษาหัวข้อสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และ 2. *วารสารเครือข่ายญี่ปุ่นศึกษา (ฉบับพิเศษ)*, 8(3), 219-233.
- ยุพกา พุกขิม่า, กนกพร นุ่มทอง, และสร้อยสุดา ณ ระนอง. (2556). ความนิยมในการเรียนภาษาญี่ปุ่นและภาษาจีนของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์: แรงจูงใจแตกต่างกันอย่างไร. *วารสารญี่ปุ่นศึกษา*, 30(1), 27-40.
- วรรณิตา ยืนยงค์ และสมเกียรติ เขวงกิจวงษ์. (2562). บทบาทหน้าที่ของล่ามและปัญหาการล่ามภาษาญี่ปุ่นชาวไทยในโรงงานอุตสาหกรรมของประเทศไทย. *รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษาระดับชาติ สรรพศาสตร์ สรรพศิลป์ ประจำปี 2562*, 441-460.
- วราลี จันทโร และธนัส สนธิรักษ์. (2563). การวิเคราะห์ปัญหาด้านการใช้ภาษาญี่ปุ่นที่พบในการฝึกงาน: กรณีศึกษาผู้เรียนวิชาเอกภาษาญี่ปุ่น. *วารสารเครือข่ายญี่ปุ่นศึกษา*, 10(1), 65-82.
- ศิริวรรณ มุนินทร์วงศ์. (2561). ปัญหาการฝึกงานและทักษะในการทำงานของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. *วารสารเครือข่ายญี่ปุ่นศึกษา (ฉบับพิเศษ)*, 8(3), 206-218.
- 庵功雄 (2001). 『新しい日本語学入門：ことばのしくみを考える』スリーエーネットワーク.
- 池田久一 (1974). 「現代日本語における外来語考：英語を中心として」『中京大学教養論叢』15(3), 717-727.
- 今井慎吾 (2019). 「コーパスの日本語テストへの応用」プラシヤント・バルデシ・初山洋介・砂川有里子・今井新悟・今村泰也編. (2019). 『多義動詞分析の新展開と日本語教育への応用』開拓社.
- 片桐順二・椿弘美 (2002). 「タイ国の大学における日本語専攻開設前後の卒業生動向—シラパコーン大学日本語講座卒業生2001年追跡の結果と考察—」『日本語教育紀要』(5), 53-68.
- 木下りか (2019). 「多義動詞における中心義のずれと語義の文体的特徴—通時的变化を背景として共時的意味の特徴」プラシヤント・バルデシ・初山洋介・砂川有里子・今井新悟・今村泰也編. (2019). 『多義動詞分析の新展開と日本語教育への応用』開拓社.
- 広辞苑 (第7版) (2021). 岩波書店.
- 国立国語研究所 (1990). 「外来語の形成とその教育」『国立国語研究所学術情報リポジトリ』, 1-174. <http://doi.org/10.15084/00001840>
- 国立国語研究所 (2004). 「外来語に関する意識調査：全国調査」『国立国語研究所学術情報リポジトリ』, 1-158. <http://doi.org/10.15084/00002303>
- 佐伯亮則 (2005). 「接尾辞「中」に先行する動名詞の時間的特徴」『筑波日本語研究』(10), 70-87.
- 邱麗君・關 茹玉・臧昉・董毅敏・龍熠 (2016). 「同音異義語の指導—漢字教育実践研究に参加して—」『日本語教育実践研究』(5), 151-159.
- 日本語教育学会編 (2000). 『日本語教育事典 (第12刷)』大修館書店.
- 日本語文法学会編 (2016). 『日本語文法事典 (第2刷)』大修館書店.
- プラシヤント・バルデシ (2019). 「多義語の教育・学習の課題とその解決方法の一提案—基本動詞ハンドブック」作成・公開の取り組み—」プラシヤント・バルデシ・初山洋介・砂川有里子・今井新悟・今村泰也編. (2019). 『多義動詞分析の新展開と日本語教育への応用』開拓社.

- 第1413 回放送用語委員会 (東京). (2017年2月24日). 「外来語としての「アルファベット」の発音」 『放送研究と調査JUNE 2017』, 101-111.
- ダニエル・ロング (1999). 「外国人の耳で聞いた日本語：日本語の発音も難しい」 『日本音響学会 誌』 55(1), 57-62.
- 張雅智. (2008). 「「～ないか」の用法」 『言語科学論集』 12, 19-35.
- 望月通子 (2012). 「基本語化を考慮したカタカナ外来語の学習と教材開発—その振り返りと新たな開発に向けて—」 『外国語学部 紀要』 (6), 1-16.
- 柳原初樹 (2011). 「外来語系カタカナの氾濫の功罪についてArbeit=アルバイト？」 『甲南大学・国際言語文化センター報』 8(3), 4-5.
- 山下洋子 (2016). 「「言う」の発音は [イウ] か [ユー] か」 『NHK BUNKEN』 Retrieved August 4, 2022, from https://www.nhk.or.jp/bunken/research/kotoba/20160801_2.html (August 2022, 4)
- 山田昇平 (2020). 「漢語接尾辞「チュウ」(中)の成立に対する考察—接尾辞「チュウ」「ヂュウ」の歴史を背景とする—」 『京都語文』 (28), 1-22.
- NHK編 (1985). 『日本語発音アクセント辞典 (改訂新版)』 東京：日本放送出版協会.
- Riney, T. & Anderson-Hsieh, J. (1993). Japanese Pronunciation of English. *JALT Journal*, 15(1), 21-36.
- Quackenbush, H. C. (1977). English Loanwords in Japanese: Why Are They Difficult for English-Speaking Students? *The Journal of the Association of Teachers of Japanese*, 12(2/3), 149-173. <https://doi.org/10.2307/489164>

หน่วยงานผู้แต่ง: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Affiliation: Department of Humanities and Social Sciences, Pibulsongkram Rajabhat University

Corresponding email: ntuptim@hotmail.com

Received: 2022/07/01

Revised: 2022/09/04

Accepted: 2022/10/28